

Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, О.Ф.Фрицький, М.О.Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького.- К.: Юрінком Інтер .

Міністерство освіти і науки України

МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Підручник

За редакцією докторів юридичних наук,
професорів В.Ф. ПОГОРІЛКА, О.Ф. ФРИЦЬКОГО

Київ

Юрінком Інтер

2001

ББК 7.9(4УКР)301я73

М90

Допущено Міністерством освіти і науки України як підручник
для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів
(лист № 1/11-3537 від 25 грудня 2000 р.)

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ:

ПОГОРІЛКО В.Ф., член-кореспондент АПРН України, доктор юридичних наук, професор, завідувач відділом Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України — передмова, розділ I;

ФРИЦЬКИЙ О.Ф., доктор юридичних наук, професор Національної академії внутрішніх справ України, Заслужений діяч науки і техніки України — розділи V, VI, VII;

БАЙМУРАТОВ М.О., доктор юридичних наук, професор, проректор Одеської національної юридичної академії — розділи IV, XI, XII, XIII;

КОРНІЄНКО М.І., кандидат юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, суддя Конституційного Суду України — розділи III, IX;

ПЕРЕЖНЯК Б.А., кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету Одеської національної юридичної академії — розділи II, VIII;

ІСАЄВА Н.К., кандидат юридичних наук, ст. науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України — розділ X.

ШЕФ-РЕДАКТОР:

КОВАЛЬСЬКИЙ В. С., кандидат юридичних наук

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ПУХТИНСЬКИЙ О.М., кандидат юридичних наук, Голова Фонду сприяння розвитку місцевому самоврядуванню України;

ДАВИДОВ Р.К., кандидат юридичних наук, член Центральної виборчої комісії України.

Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. — К.: Юрінком Інтер, 2001. - 352 с.

ISBN 966-7784-70-3

Це перший підручник з муніципального права України, підготовлений після прийняття чинної Конституції України та Закону України 1997 р. "Про місцеве самоврядування в Україні".

У виданні всебічно висвітлені питання як загальної теорії муніципального права (предмет, метод, джерела, система тощо), так і окремих його інститутів. Значна увага приділяється територіальним громадам, представницьким органам місцевого самоврядування, особливостям правового статусу органів місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим, міст Києва і Севастополя та муніципальним асоціаціям в Україні, міжнародним зв'язкам і стандартам в системі місцевого самоврядування.

Розрахований на науковців, викладачів, студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, посадових осіб і керівників органів влади та місцевого самоврядування.

ББК 67.9(4УКР)301я73+67.301я73

© Колектив авторів, 2001

® Художнє оформлення видавництва

"Юрінком Інтер", 2001

ISBN 966-7784-70-3

Після проголошення незалежності України і прийняття чинної Конституції України розпочались радикальні процеси демократизації суспільства і держави. Складовою частиною процесу демократизації української держави є визнання і гарантування місцевого самоврядування в Україні, яке нині стало реалією суспільного життя.

Звичайно, ще тривають гарячі дискусії щодо його доцільності й природи, продовжується формування його системи, але все відчутнішими й очевиднішими стають результати його функціонування в селах, селищах і містах, все більше поваги виявляють до органів і посадових осіб місцевого самоврядування органи державної влади й їх посадові особи. Визнання територіальних громад первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень, надання якісно нового статусу місцевим радам та утворення одноособових інститутів місцевого самоврядування — сільських, селищних, міських голів — змінило не лише механізм здійснення публічної влади на місцях, а й політичну систему всього суспільства.

Становлення місцевого самоврядування супроводжується бурхливим розвитком законодавства в цій галузі, багатогранною локальною нормотворчістю і ратифікацією відповідних міжнародно-правових актів.

Закономірним наслідком цього нормотворчого процесу є становлення якісно нового інституту конституційного Права та нової галузі права — муніципального права України, основними джерелами якої є чинна Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997), Європейська Хартія про місцеве самоврядування, Конституція Автономної Республіки Крим та Закон України «Про столицю України — місто-герой Київ».

Реалізація муніципального права, його подальший розвиток і вдосконалення залежить значною мірою від розвитку відповідної галузі науки та навчальної дисципліни. Мета цього підручника — допомогти не лише студентам, а й всім, кого цікавить історія муніципального права в Україні та

зміст, сутність, правова природа, характерні ознаки місцевого самоврядування.

В. Ф. Погорілко,
член-кор. АПрН України,
доктор юридичних наук, професор

Передмова.....	3
Розділ I. Муніципальне право як галузь права України.....	5
1. Поняття муніципального права України.....	5
2. Історія муніципального права України.....	9
3. Джерела муніципального права України.....	15
4. Система муніципального права України.....	20
5. Муніципально-правові відносини.....	23
Розділ II. Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна.....	27
1. Муніципальне право як наука.....	27
2. Сучасні теорії муніципального права.....	54
3. Муніципальне право як навчальна дисципліна.....	71
Розділ III. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування.....	85
1. Поняття, основні принципи та система місцевого самоврядування.....	85
2. Місцеве самоврядування і система народовладдя..	92
3. Місцеве самоврядування і вертикаль виконавчої влади.....	99
4. Місцеве самоврядування і територіальна автономія.....	106
5. Гарантії місцевого самоврядування.....	110
Розділ IV. Територіальна громада в політичній системі і системі місцевого самоврядування України.....	115
1. Поняття територіальної громади.....	115
2. Види територіальних громад.....	124
3. Функції і повноваження територіальних громад..	127
4. Форми діяльності територіальних громад.....	142
Розділ V. Представницькі органи в системі місцевого самоврядування України.....	151
1. Поняття представницьких органів місцевого самоврядування.....	151
2. Система місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування.....	154
3. Правовий статус представницьких органів місцевого самоврядування України.....	159
4. Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування.....	163
5. Функції і компетенція представницьких органів місцевого самоврядування.....	172
Розділ VI. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування.....	186
1. Поняття форм і методів діяльності представницьких органів місцевого самоврядування.....	186
2. Сесія як основна форма роботи представницьких органів місцевого самоврядування.....	192
3. Форми і методи роботи постійних комісій місцевих рад.....	200
4. Форми і методи роботи тимчасових контрольних комісій рад.....	203
3. Форми і методи роботи депутатів місцевих рад.....	204
Розділ VII. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів та голів районної, обласної, районної в місті ради.....	210
1. Статус сільських, селищних, міських голів.....	210
2. Статус голів районної, обласної, районної у місті ради.....	214
3. Статус голів міст Києва і Севастополя.....	218
Розділ VIII. Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад.....	223

1. Система виконавчих комітетів місцевих рад, їх основні функції та повноваження, організація роботи.....	223
2. Відділи та управління виконавчих комітетів місцевих рад.....	252
3. Статус службовців органів місцевого самоврядування.....	256
Розділ IX. Органи самоорганізації населення.....	268
Розділ X. Матеріально-фінансові (економічні) основи місцевого самоврядування.....	274
Розділ XI. Правовий статус органів місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим.....	285
Розділ XII. Муніципальні асоціації в Україні.....	294
Розділ XIII. Міжнародні зв'язки і стандарти в системі місцевого самоврядування України.....	315
1. Міжнародні зв'язки органів місцевого самоврядування.....	315
2. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування.....	322
3. Європейська Хартія місцевого самоврядування...	324
4. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування.....	337
5. Європейська типова конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади.....	339
6. Інші європейські стандарти місцевого самоврядування.....	345